

Esi- ja alkuopetuksen perusopinnot 25 op (HY)

Näissä opinnoissa perehdyt esi- ja alkuopetusikäisen lapsen oppimisen ja opettamisen erityisluonteeseen. Opintokokonaisuudessa käsitellään esi- ja alkuopetuksen kysymyksiä ikäkausididaktisesta näkökulmasta. Erinomainen kokonaisuus kaikille esi- ja alkuopetusikäisten lasten kanssa työskenteleville sekä muissa kasvatus- tai opetustehtävissä toimiville.

Kohderyhmä Opintokokonaisuus soveltuu esi- ja alkuopetusikäisten lasten kanssa työskenteleville, muissa kasvatus- tai opetustehtävissä toimiville ja kaikille esi- ja alkuopetuksesta kiinnostuneille.

Osaamistavoitteet Opintokokonaisuuden suoritettuaan opiskelija

- ymmärtää esi- ja alkuopetusikäisen lapsen oppimisen ja opettamisen erityisluonteen.
- opiskelijalla on valmiuksia esiopetuksen ja alkuopetuksen tiedonalojen tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien eheyttämiseen sekä tiedonalapohjaiseen opettamiseen.
- ymmärtää esi- ja alkuopetuksen oleelliset yhtäläisyydet ja erot.

Sisältö Esi- ja alkuopetuksen pedagogiikka 5 op
Moninaisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo esi- ja alkuopetuksessa 5 op
Äidinkielen, kirjallisuuden ja draaman pedagogiikka I 5 op
Matematiikan sekä ympäristö- ja luonnontiedon pedagogiikka I 5 op
Katsomus- sekä taito- ja taideaineiden pedagogiikka I 5 op

Esi- ja alkuopetuksen pedagogiikka 5 op

Osaamistavoitteet Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- hallitsee perustiedot esi- ja alkuopetusikäisen lapsen ajattelun ja oppimisen eri tavoista ja näiden taitojen opettamisesta.
- hallitsee perustiedot lapsikeskeisestä esiopetuksesta, koulun alusta ja alkuopetuksesta.

- kykenee suunnittelemaan ja toteuttamaan esi- ja alkuopetusta käytännön toimintana.
- ymmärtää joustavan esi- ja alkuopetuksen merkityksen.
- osaa soveltaa esi- ja alkuopetuksen keskeisiä pedagogisia periaatteita.

Opintojakson sisältö Opintojaksossa käsitellään

- pedagogisina lähtökohtina lapsen ajattelua ja oppimista, opettajan opettamista ja ympäristöä.
- esioppilaaksi ja koululaiseksi kasvamista.
- esi- ja alkuopetuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia.
- esiopetuksesta alkuopetukseen siirtymää.
- esi- ja alkuopetuksen yhteisiä ja erottavia piirteitä.

Pakollinen kirjallisuus

- Falk, B. (2009). Teaching the Way Children Learn. New York and London: Teachers Collega Press.
- Ojala, M. (2015) Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulun alku lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta (tutkimuksia 368, ss. 63-236).
- Opettajan osoittamat tieteelliset ajankohtaiset artikkelit sekä muu luettava kirjallisuus.

Moninaisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo esi- ja alkuopetuksessa 5 op

Osaamistavoitteet Opintojaksolla on kaksi aihealuetta, monikulttuurisuus ja erityispedagogiikka.

Opintojakson suoritettuaan opiskelija
Monikulttuurisuus:

- tuntee ja osaa käyttää monikulttuurisuuskasvatuksen keskeisiä käsitteitä
- kykenee suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan esi- ja alkuopetusta moninaisuus ja monikulttuurisuus huomioiden
- ymmärtää inklusion perusperiaatteita sekä erilaisia monikulttuurisuuskasvatuksen ulottuvuuksia ja lähestymistapoja.

- ymmärtää perheiden moninaisia taustoja ja kykenee tekemään yhteistyötä erilaisten perheiden kanssa
- kykenee tukemaan lapsen positiivisen identiteetin kehitystä.

Erityispedagogiikka: opiskelija ymmärtää

- havainnoinnin ensisijaisuuden käyttäytymisen ja oppimisen erilaisten ilmenemismuotojen tunnistamisessa.
- oppimisen, tunnesäätelyn ja käyttäytymisen taustalla olevia biologisia, kehityksellisiä ja kulttuurisia mekanismeja.
- lapsen lukivaikeuden ja siihen liittyvän lukiopetuksen.
- opettajan myönteisen ohjauksen tärkeyden kaikkien lasten oppimisessa.
- vertaissuhteiden, aktiivisen osallisuuden ja ryhmätoiminnan tärkeyden oppimisprosessissa.

Opintojakson sisältö Monikulttuurisuuden osuudessa käsitellään

- esi- ja alkuopetusikäisen lapsen oppimista sosiokulttuurisessa viitekehyksessä
- lapsen yksilöllisten tarpeiden ja taustojen tunnistamista ja huomioimista esi- ja alkuopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
- monikulttuurisuuskasvatuksen lähtökohtia ja sosiaalisesti oikeudenmukaista esi- ja alkuopetusta.
- kodin ja kasvatusinstituution välistä yhteistyötä
- opettajan interkulttuurista kompetenssia.

Erityispedagogiikan osuudessa käsitellään

- oppimisen, tunnesäätelyn, käyttäytymisen ja ympäristön keskinäisiä riippuvuussuhteita.
- kehityksellisten häiriöiden tunnuspiirteitä
- lukivaikeutta ja lukiopetusta
- myönteisen ohjauksen toimintatapoja
- vertaissuhteiden tukemisen tapoja.

Monikulttuurisuus osuuden pakollinen kirjallisuus

- Robinson, K. & Jones-Diaz, C. H. (2006). Diversity and difference in early childhood education: issues for theory and practice. McGraw-Hill Education.
- Yelland, N. (ed.) (2005; 2008). Critical Issues in Early Childhood Education. Maidenhead: Open University Press.
- Lisäksi opettajan osoittamat tieteelliset ajankohtaiset artikkelit.

Erityispedagogiikan osuuden pakollinen kirjallisuus

- Takala, M. & Kairaluoma, L., (toim.) (2019). Lukivaikkeudesta lukitukeen (toimitettu teos), ss. 5 – 197. Helsinki: Gaudeamus.
- Kujala, T., Krause, C.M., Sajaniemi, N., Silven, M., Jaakkola, T., Nyssölä, K. (2012). Aivot, oppimisen valmiudet ja koulunkäynti. Opetushallituksen julkaisuja.
- Luennoitsijoiden kanssa sovittavat ajankohtaiset artikkelit

Äidinkielen, kirjallisuuden ja draaman pedagogiikka I, 5 op

Osaamistavoitteet Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- hallitsee perustiedot esi- ja alkuopetuksen pedagogisista, äidinkieleen, kirjallisuuteen ja draamaan liittyvistä perusteista.
- ymmärtää esi- ja alkuopetusikäisen lapsen äidinkielen oppimiseen liittyviä erityiskysymyksiä.
- kykenee toteuttamaan esi- ja alkuopetuksen kielen opetusta monilukutaidon keinoin
- ymmärtää draaman teorian perusteita ja merkitystä osana varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisen lapsen kielen kehityksen, oppimisen ja opettamisen tukea.
- hallitsee draaman toimintamuotoja ja työtapoja suunnittelemisen ja toteuttamisen perusteet osana äidinkielen opetusta.

Opintojakson sisältö Opintojaksossa käsitellään

- tietoa kielestä ja vuorovaikutuksesta esiopetuksen sisältöalueena ja äidinkielestä sekä kirjallisuudesta alkuopetuksen oppiaineena.
- valmiuksia esi- ja alkuopetusikäisen lapsen kielellisen ajattelun kehittämiseen.
- äidinkielen keskeisiä tavoitteita, sisältöjä ja opetusmenetelmiä sekä opettajan roolia oppimisprosessin ohjaajana.
- lapsen kielen kehitystä tukevien draamatuokioiden ja prosessien suunnittelemista, toteuttamista ja refleктоimista monipuolisia draaman työtapoja käyttäen ja soveltaen.

Pakollinen kirjallisuus

- Lerkkanen, M-K. (2014). Lukemaan oppiminen ja opettaminen esi- ja alkuopetuksessa. Helsinki: Wsoy Pro.
- Toivanen, T. (2014). Kasvuun – Draamakasvatusta 1 – 8 -vuotiaille. Helsinki: Sanoma Pro.
- Lisäksi luennoitsijoiden kanssa sovittavat ajankohtaiset artikkelit (2 kpl).

Matematiikan sekä ympäristö- ja luonnontiedon pedagogiikka I, 5 op

Osaamistavoitteet Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- Hallitsee esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmien perusteet matematiikan, ympäristökasvatuksen ja ympäristöopin osalta
- Ymmärtää ja osaa suunnitella sekä soveltaa integrointia eri oppiaineiden välillä.
- Tietää esi- ja alkuopetusikäisen matemaattisen ajattelun kehityksen.
- Kykenee innostamaan ja motivoimaan matematiikan oppimiseen erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä hyödyntäen
- Tunnistaa matematiikan oppimisvaikeuksien tunnusmerkkejä ja osaa eriyttää opetusta lasten erilaiset tarpeet huomioiden
- Ymmärtää ympäristöopin tiedonalojen ominaispiirteitä ja luonnontieteellisen ajattelutavan merkitystä maailmankuvan muodostumisessa.

- Opiskelijalla on valmiuksia suunnitella, toteuttaa ja arvioida ympäristökasvatuksen ja ympäristöopin opetusta ja oppimista opetussuunnitelmien perusteiden suuntaisesti.
- Osaa hyödyntää leikkiä ja leikillisiä lähestymistapoja matematiikan sekä ympäristökasvatuksen ja ympäristöopin opetuksessa
- Osaa huomioida ja edistää kestävän kehityksen ekologista, taloudellista, kulttuurista ja sosiaalista ulottuvuutta toiminnassaan.

Opintojakson sisältö Opintojaksossa käsitellään

- Matemaattis-luonnontieteellisen ajattelun ja tiedon rakennetta sekä merkitystä osana matemaattis-luonnontieteellistä oppimista ja opetuksen integrointia.
- Esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmien keskeisiä matematiikan, ympäristökasvatuksen ja ympäristöopin sisältöjä ja opetusmenetelmiä.
- Leikin ja leikillisten lähestymistapojen merkitystä matematiikan ja ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen sekä tiedekasvatuksen pedagogiikassa.
- Esi- ja alkuopetusikäisen matemaattisen ajattelun kehitystä.
- Matematiikan opetuksen suunnittelua ja integrointia.
- Matematiikan osaamisen arviointia, oppimisvaikeuksien tunnistamista, opetuksen eriyttämisen ulottuvuuksia ja varhaisen tuen muotoja.
- Esi- ja alkuopetusikäisen luonnontieteisiin liittyvän ajattelun ominaispiirteitä.
- Ympäristö- ja luonnontiedon opetukselle sekä tiedekasvatukselle ominaista tutkimuksellisuutta ja kokemuksellisuutta sekä havainnointi-, ajattelu- ja menetelmätaitoja kehittävien työtapojen käyttöä sekä oppimisympäristöjä.

Pakollinen kirjallisuus

- Räsänen, P. ym. (2004). Matematiikka – näkökulmia opettamiseen ja oppimiseen. Jyväskylä: Niilo Mäki – instituutti, koulutuksen tutkimuslaitos (s. 20–136).
- Mononen, R., Aunio, P., Väisänen, E., Korhonen, J., & Tapola, A. (2017). Matemaattiset oppimisvaikeudet. PS-kustannus.
- Parviainen, P. (2019). The Development of Early Mathematical Skills: A Theoretical Framework for a Holistic Model. *Journal of Early Childhood Education Research*, 8(1).
- Joutsenlahti, J., Silfverberg, H. & Räsänen, P. (toim.) (2018). Matematiikan opetus ja oppiminen. (Soveltuvina osina). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Vartiainen, J. (2018). Tutkimisen taidot: kaikki lähtee havainnosta. Teoksessa J. Vartiainen, Mistä syntyy tuulen voima? Tiedekasvatusta ihmetellen ja leikkien (s. 101–131). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Suomela, L. (2015). Tutkiva toiminta esi- ja alkuopetuksessa. Teoksessa K. Juuti (toim.), Ympäristöoppia opettamaan (s. 133–145). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Suomela, L., & Vuorio, J.-M. (2015). Luokittelua luonnossa, matematiikkaa maastossa. Teoksessa H. Cantell (toim.), Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia (s. 147–155). Jyväskylä: PS-kustannus.

Katsomus- sekä taito- ja taideaineiden pedagogiikka I, 5 op

Osaamistavoitteet Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- ymmärtää katsomuskasvatuksen ja -opetuksen merkityksen ja sen eri ulottuvuudet osana laadukasta esi- ja alkuopetusta.
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida toiminnallisia, elämyksellisiä ja eheyttäviä katsomusopetuksen työtapoja.
- ymmärtää esi- ja alkuopetuksen taide- ja taitokasvatuksen merkityksen ja mahdollisuudet lasten kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin

tukemisessa sekä oppimisen ja osaamisen edistämisessä

- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida kuvataiteellisia, käsitöiden, liikunnan, musiikillisen sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun työtapoja.

Opintojakson sisältö Opintojaksossa käsitellään

- esi- ja alkuopetusikäisen lapsen eettisyyteen ja katsomuksellisuuteen liittyvää kasvua ja oppimista.
- esiopetuksen katsomuskasvatuksen sekä alkuopetuksen uskonnonopetuksen ja elämänkatsomustiedon tiedon- ja taidonalan sovelluksia.
- ilmaisun monia muotoja ja niihin perustuvan toiminnan pedagogista suunnittelua, toteutusta ja arviointia.
- esi- ja alkuopetuksen taidonalan sovelluksia kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja musiikin keinoin.
- esi- ja alkuopetusikäisten lastenkulttuurin ja ilmaisun eri muotoja.

Pakollinen kirjallisuus

- Ubani, M., Poulter, S. & Kallioniemi, A. (2015) Uskonto lapsuuden kulttuureissa. Helsinki: Lasten keskus. (Sivut 95–126).
- Haapsalo, T., Petäjä, H., Vuorelma-Glad, P. Sanden, M., Pulkkinen, M. & Tahvanainen, I. (2017). Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lasten Keskus. (Sivut 177–203).
- Iivonen, P. & Paulanto, V. (2017). Uudistuva uskonnonopetus. Helsinki: Kirjapaja. (Sivut 49–66, 156–172).
- Opetushallitus, 2018. Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämänkatsomustiedon sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189009_ohje_perusopetuksen_uskonnon_ja_elamankatso_mustiedon_seka_esiopetuksen_katso_0.pdf
- Opettajan osoittamat tieteelliset ajankohtaiset artikkelit sekä muu luettava kirjallisuus.